

ΕΠΑΙΝΟΣ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΒΑΝΙΑΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ

Τὸ Ἐκκλησιαστικὸ ἔργο καὶ ἡ θεολογικὴ σκέψη τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου

Καθηγητὴς Συμεῶν Πασχαλίδης
Πρόεδρος Τμήματος Ποιμαντικῆς καὶ Κοινωνικῆς Θεολογίας

Μακαριώτατε,

Ὁ ὀφειλόμενος, δίκαιος ἔπαινος κατὰ τὴν παρούσα λαμπρὴ τελετὴ ἔχει ἐστιασθεῖ ὡς τώρα ἀπὸ τοὺς προλαλήσαντες συναδέλφους στὸ ὑποδειγματικὸ ἱεραποστολικό, κοινωνικὸ καὶ συγγραφικὸ ἔργο σας, στὸ ὁποῖο διακρίνεται ὁ πηγαῖος, νεανικὸς καὶ ἀδιάπτωτος ζῆλος σας γιὰ τὴν μετάδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος εἰς «πάντα τὰ ἔθνη». Στὴν κατακλείδα τοῦ παρόντος ἐπαίνου θὰ ἐπιχειρήσουμε νὰ παρουσιάσουμε τὶς κύριες συνιστώσες ποὺ διακρίνουν τὸ ἐκκλησιαστικὸ σας ἔργο καὶ τὴ θεολογικὴ σας σκέψη, μὲ τὴ βεβαιότητα ὅτι ὁ σύντομος χρόνος ποὺ διαθέτουμε δὲν ἐπαρκεῖ γιὰ νὰ παρουσιάσουμε στὸ συνολό της τὴν πολύπτυχη ἐκκλησιαστικὴ καὶ θεολογικὴ διακονία σας, ἐκτεινόμενη χρονικὰ σὲ περισσότερα ἀπὸ ἑξήντα χρόνια.

Ἐὰν θελήσει κάποιος νὰ ἀναζητήσει τὸ ὑπόβαθρο ἐκεῖνο ποὺ διαμόρφωσε καὶ ἀνέδειξε, κατὰ τὸν Κυριακὸ λόγο, ὡς ἄλας καὶ ὡς φῶς γιὰ τὸν σύγχρονο κόσμο τὴν προσωπικότητα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου, θὰ πρέπει νὰ ἀνατρέξει ἤδη στὰ πρῶτα νεανικὰ του χρόνια ποὺ τὸν ἐνέπνευσαν καὶ τὸν καλλιέργησαν μὲ ἓναν ζεῖδωρο ἐκκλησιαστικὸ καὶ θεολογικὸ λόγο, διαπνεόμενο ἀπὸ τὴν ἐγγενῆ πίστη τῆς Ἐκκλησίας ὡς μιᾶς κοινότητος ποὺ ἔχει ὡς ἀφετηριακὴ στόχευση τὴν προφητικὴ κατάδειξη τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμο, τὸ «Πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη». Ἄλλωστε, ὅπως ὁ ἴδιος τονίζει, «Ἐκκλησία χωρὶς ἱεραποστολὴ εἶναι σχῆμα ὀξύμωρον» ἢ, ὅπως ἔχει ἐπισημάνει πρόσφατα, μὲ αὐτοκριτικὴ διάθεση,

«ἀποτελεῖ φοβερὴ ἀντινομία, ἀπὸ τῆ μίᾳ πλευρᾷ ἐμεῖς οἱ Ὁρθόδοξοι νὰ ἐπιμένουμε ὅτι εἴμαστε ἡ κατεξοχὴν ἐκκλησία τῆς Ἀναστάσεως καὶ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη νὰ παραμένουμε κλεισμένοι στὰ δώματα τῶν φόβων καὶ τῶν δισταγμῶν μας γιὰ τὴν οἰκουμενικὴ μας εὐθύνη». Γι' αὐτὸ καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἀκολούθησε αὐτὸ τὸ κέλευσμα τόσο στὴ θεσμικὴ ὅσο καὶ στὴ χαρισματικὴ του διάσταση.

Αὐτὴ ἡ ἱεραποστολικὴ κλήση μετουσιώθηκε σὲ ἔκφραση μιᾶς διαρκoῦς προσφορᾶς ἐντὸς ἑνὸς σαφοῦς θεσμικοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πλαισίου, πού ἔχει τὶς ἀφετηρίες της ἤδη στὴν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποία ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἄρχισε νὰ δραστηριοποιεῖται στὸν Διεθνή Ὁργανισμό Ὁρθόδοξου Νεολαίας «Σύνδεσμος», διατελώντας γενικὸς γραμματέας τῆς «Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς διὰ τὴν Ἐξωτερικὴν Ἱεραποστολήν» ἀπὸ τὸ 1958 ὡς τὸ 1961 καὶ ἀντιπρόεδρος του ἀπὸ τὸ 1964 ὡς τὸ 1977. Παράλληλα, ὁ προσανατολισμὸς του αὐτὸς τὸν ἀνέδειξε σὲ στέλεχος, γιὰ τὸ μεγαλύτερο διάστημα τῆς ἐκκλησιαστικῆς του διακονίας, διεθνῶν ὀργανισμῶν γιὰ τὴν χριστιανικὴ ἱεραποστολή, ὅπως τῆς Διεθνoῦς «Ἐπιτροπῆς γιὰ ἱεραποστολικὲς μελέτες» τοῦ Παγκοσμίου Συμβουλίου Ἐκκλησιῶν (1963-1969), σὲ Γραμματέα γιὰ τὴν «Ἱεραποστολικὴ ἔρευνα καὶ τὶς σχέσεις μὲ τὶς Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες» στὴ Γενικὴ Γραμματεία τοῦ ΠΣΕ ἀπὸ τὸ 1969 ἕως τὸ 1971 καὶ σὲ μέλος τοῦ «Διεθνoῦς Συμβουλίου» τοῦ World Conference on Religion and Peace ἀπὸ τὸ 1985 ὡς τὸ 1994 καὶ τοῦ European Council of Religious Leaders/Religions for Peace, ἀλλὰ καὶ σὲ ἐπίτιμο Πρόεδρο τῆς «Παγκοσμίου Διασκέψεως τῶν Θρησκευτῶν γιὰ τὴν Εἰρήνη» τὸ 2006, καὶ πολλὰ ἄλλα.

Μέσα ἀπὸ τὴν καρποφόρο παρουσία του στοὺς διεθνεῖς αὐτοὺς ὀργανισμοὺς, κυρίως δὲ μέσα ἀπὸ τὸ πλούσιο ἔργο του ὡς ἐκκλησιαστικοῦ ἡγέτη, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἀπέκτησε ἓνα οἰκουμενικὸ ὄραμα, καλλιέργησε καὶ προώθησε ἐν τῇ πράξει τὸν διαθρησκειακὸ διάλογο, τὴν

παγκόσμια ἀλληλεγγύη καὶ τὴν εἰρήνην μέσα ἀπὸ τὸ εἰρηνοποιὸ ἔργο τῶν θρησκευτῶν. Τὸ ἰδιαίτερα εὐαίσθητο ὅσο καὶ σημαντικό αὐτὸ στοιχεῖο ἀναδείχθηκε πρωτίστως μέσα ἀπὸ τὴ θεσμικὴ παρουσία του ὡς ἀρχιεπισκόπου τῆς ἀνασυσταθείσας ἀπὸ τὸ ἔτος 1992 Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, μὲ ἀπόφαση τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας, τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, τὸ ὁποῖο τὸν εἶχε ἤδη ἀποστείλει κατὰ τὸν προηγούμενο χρόνον, τὸ 1991, ὡς πατριαρχικὸ ἔξαρχο στὴν Ἀλβανία.

Τηρουμένων τῶν ἀναλογιῶν θὰ μπορούσαμε νὰ χαρακτηρίσουμε, χωρὶς ὑπερβολή, αὐτὸ τὸ ἔργο τόσο σημαντικό γιὰ τὴ χώρα αὐτὴ ὅσο καὶ ἐκεῖνο ποὺ γέννησε ἡ Κυριλλομεθοδιανὴ ἀποστολὴ στὴν εὐρύτερη περιοχὴ τῶν Βαλκανίων καὶ τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης. Στὰ περισσότερα ἀπὸ εἰκοσιπέντε ἔτη τῆς ἀρχιεπισκοπικῆς διακονίας του ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ὑλοποίησε τὴν θέσιν ποὺ εἶχε ἐκφράσει κατὰ τὸν ἐνθρονιστήριον λόγον του στὶς 2 Αὐγούστου τοῦ 1992, λέγοντας: «Ἡ Ἐκκλησία μας ἀποτελεῖ ἐπίσης μιὰ πολύτιμη πνευματικὴ πρεσβεία τῆς Ἀλβανίας στὴ διεθνῆ κοινότητα, ποὺ συμβάλλει οὐσιαστικὰ στὴν προώθηση καὶ ἀνάπτυξη τῆς εἰρηνικῆς συνεργασίας καὶ ἀλληλεγγύης στὴν Βαλκανικὴ καὶ σ' ὅλην τὴν Εὐρώπην». Εἶναι χαρακτηριστικὴ, στὸ πνεῦμα αὐτό, ἡ συμβολικὴ κίνησή του νὰ συμβάλλει οἰκονομικὰ στὴν ἀνέγερση δύο κατεστραμμένων ἀπὸ τὸν πόλεμον στὸ Κοσσυφοπέδιο θρησκευτικῶν οἰκῶν, μιᾶς ἐκκλησίας καὶ ἑνὸς τζαμιοῦ. Γιὰ τὴν ἀκράδαντη, ἄλλωστε, πίστη του σὲ αὐτὲς τὶς ἀρχές καὶ γιὰ τὸ ἀνάλογο ἔργο του, ὁ ἀρχιεπίσκοπος Ἀναστάσιος ἔχει τιμηθεῖ κατ' ἐπανάληψιν ἀπὸ διεθνεῖς ὀργανισμούς.

Ἐγινε ἤδη ἀναφορὰ στὸ κολοσσιαίων διαστάσεων ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου γιὰ τὴ θεμελίωση καὶ ἀνέγερση ἱερῶν ναῶν σὲ ὅλες τὶς περιοχὲς ὅπου ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ τὸν ἔταξε νὰ διακονήσῃ, τόσο στὴν Ἀφρική ὅσο καὶ στὴν Ἀλβανία. Ἐκεῖνο, ὡστόσο, γιὰ τὸ ὁποῖο ὁ ἴδιος κατέβαλε ἀπὸ τὴν ἀρχὴ τῆς ἐκκλησιαστικῆς του διακονίας μέχρι σήμερον

ιδιαιτέρα φροντίδα ὑπῆρξε -καὶ ὑπάρχει- ἡ οἰκοδομὴ τῶν ζωντανῶν ναῶν τοῦ Θεοῦ, στοιχῶν πρὸς τὴν Παύλεια ἐπιταγὴ· «ἄχρις οὗ μορφωθῆ Χριστὸς ἐν ὑμῖν». Καὶ αὐτὸ πιστοποιεῖται ἀπὸ τὸ θαυμαστὸ σὲ ἔκταση καὶ ποιότητα ἔργο τὸ ὁποῖο πραγματοποιεῖ ποιμαίνων τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἔργο πνευματικὸ, ἐκπαιδευτικὸ, κοινωνικὸ, περιβαλλοντικὸ, ἀλλὰ καὶ βαθιὰ ἀνθρώπινον, ἀφοῦ αὐτὸ ἐκτείνεται ἀκόμη καὶ στὴν δημιουργία ἰατρικῶν κέντρων καὶ πολυϊατρείων. Ἔργο πού ἀποτελεῖ σήμερα σημεῖο ἀναφορᾶς γιὰ μίαν σύγχρονη ποιμαντικὴ τῆς Ἐκκλησίας.

Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε μὲ βεβαιότητα ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου δὲν ἀποτελεῖ μόνον συνώνυμο τῆς ἀνάστασης τῆς Ἐκκλησίας στὴν Ἀλβανία, ἀλλὰ ἔχει ταυτιστεῖ μὲ αὐτὸ τοῦ πρωτεργάτη τοῦ διαλόγου μεταξὺ διαφορετικῶν θρησκειῶν καὶ πολιτισμῶν, τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς ὅλους, τῆς ἀνύστακτης μέριμνας γιὰ τοὺς φτωχότερους καὶ τοὺς ἐνδεεῖς, ἀλλὰ καὶ τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τὴν ἐλευθερία καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια κάθε ἀτόμου, ὁποιοδήποτε κι ἂν εἶναι αὐτό.

Ἡ ἀνάπτυξη καὶ καρποφορία αὐτοῦ τοῦ πλούσιου ἔργου ἐδράζεται στὶς βαθιεῖς ρίζες τῆς θεολογικῆς σκέψης τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου πού ἀποκαλύπτονται ὄχι μόνον στὸν ἀκροατὴ τῶν ἐμπνευσμένων λόγων του, ἀλλὰ καὶ στὸν ἀναγνώστη εὐρύτατα κυκλοφορηθέντων βιβλίων του, ὅπως τῶν *Παγκοσμιότητα καὶ Ὁρθοδοξία, Ἱεραποστολὴ στὰ ἴχνη τοῦ Χριστοῦ, Συνύπαρξη: Εἰρήνη, φύση, φτώχεια, τρομοκρατία, ἀξίες καὶ πρόσφατα τῆς ἐξαιρετικῆς σημαντικῆς συλλογῆς μελετῶν του ὑπὸ τὸν τίτλο, Ἐγρήγορη - Χρέος τῶν Ὁρθοδόξων, ἐνὸς θεολογικοῦ μανιφέστου, θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε, τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀναστασίου γιὰ τὴ θέση τῆς Ὁρθοδοξίας στὸν σύγχρονο κόσμον καὶ τὴν ὀφειλόμενη στάση τῆς ἀπέναντι στὶς προκλήσεις τῆς ἐποχῆς μας: γιὰ τὴ θέση τῆς Ὁρθοδοξίας μπροστὰ στὴ ραγδαία ἐξέλιξη τῶν ἐπιστημῶν, γιὰ τὸν ἐποικοδομητικὸ ρόλον στὴν Εὐρώπη, καὶ ἰδιαιτέρα σὲ μίαν πολυθρησκευτικὴν πλέον Εὐρώπη, πού ἔχει στὸ πρόσφατο*

παρελθόν γεννήσει και διωγμούς έναντίον της, αλλά και για τόν ιδιαίτερο ρόλο της στην ειρηνική συμβίωση στα Βαλκάνια, όπως και γι' αυτόν που οφείλει να διαδραματίσει ή Έκκλησία στα φλέγοντα οικονομικά προβλήματα που αναφύονται. Πιστεύουμε ότι ο πυρήνας της σκέψης του αρχιεπισκόπου Αναστασίου αποτυπώνεται στους παρακάτω λόγους του:

Σταθερή πεποίθησή μου, που συχνά τις τελευταίες δεκαετίες επαναλαμβάνω, είναι ότι: ή «μία, αγία, καθολική και αποστολική Έκκλησία», στην οποία ανήκουμε, δεν ζει αποκλειστικά για τόν έαυτό της. Ό,τι είναι, ό,τι κατέχει, ό,τι προσφέρει, προορίζεται για όλόκληρη τήν ανθρωπότητα, για τήν ανύψωση και τήν ανακαίνιση του κόσμου. Γι' αυτό οφείλει να εύρίσκεται σε έγρήγορη, να αγρυπνεί, να παρακολουθεί τήν πορεία και τήν εξέλιξη της οικουμένης, να μελετά τά σημεία των καιρών. Ωστε να είναι σε θέση να δίνει τή μαρτυρία του Ευαγγελίου και να μοιράζεται μέ όλους τους ανθρώπους τά δώρα του Θεού: τήν αλήθεια, τήν αγάπη, τήν ειρήνη, τή δικαιοσύνη, τήν καταλλαγή, τήν εμπειρία του Σταυρού και της Αναστάσεως μέ τήν προσδοκία της αιωνιότητος.

Τά μέλη του Πανεπιστημίου μας, Μακαριώτατε, παρακολουθούν διαχρονικά και έμπνέονται από τò μοναδικò έργο σας και τόν νεανικό ζήλο μέ τόν όποιο διακονήσατε και διακονείτε τόν Θεό, τήν Έκκλησία και τόν άνθρωπο. Επιτρέψτε μου να πω ότι ιδιαίτερα τά δύο Τμήματα της Θεολογικής μας Σχολής στοιχούν λόγους και έργους στα βήματα που έσεις έχετε χαράξει και αναγνωρίζουν τò μοναδικò έργο σας ως δείκτη πορείας για τήν Έκκλησία και τή θεολογία στον σύγχρονο κόσμο. Γι' αυτό, άλλωστε, τò Τμήμα Θεολογίας είχε αποφασίσει τήν αναγόρευσή σας σε επίτιμο διδάκτορά του και τò Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας έχει έν τή πράξει υίοθετήσει τις αρχές σας για μία ποιμαντική θεολογία της «έξόδου», σύμφωνα και μέ τις πνευματικές υπόθηκες των ίδρυτών του, συμφοιτητών

καὶ φίλων σας, μακαριστοῦ Ἰωάννη Φουντούλη, μητροπολίτη Τυρολόης Παντελεήμονος Ροδόπουλου καὶ μητροπολίτη Περγάμου Ἰωάννη Ζηζιούλα.

Εὐχόμαστε, Μακαριώτατε, ὁ Κύριος τῆς Ἀναστάσεως νὰ φωτίζει πάντοτε τὸ ἔργο σας καὶ νὰ σᾶς ἀναδεικνύει γιὰ πολλὰ ἀκόμη ἔτη σὲ δείκτη πορείας πρὸς τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν Ἀγάπη, σὲ ἕναν κόσμον ποὺ δὲν παύει νὰ τὶς ἀναζητεῖ.

Πολλὰ τὰ ἔτη σας, Μακαριώτατε!